

Del model a l'abstracció

Text > **KIM BOVER I BUSQUET**, arquitecte i patró de la Fundació Fita

Fotos > **RAFEL BOSCH**

Domènec Fita va arribar en aquest món en un període d'intensa revolta en el camp de les arts. Era una època que significava el final de l'academicisme; que anava cap a la individualitat de la creació i la substitució del llenguatge col·lectiu per una multiplicitat de llenguatges. Es feia palès un desinterès entre l'obra d'art i la societat pel fet que suposava la ruptura amb els codis de lectura preestablerts per l'acadèmia.

Aquest moviment de trencadissa en un principi no va afectar Fita en el seu període formatiu. D'infant ja mostrava aptituds artístiques. Amb cinc anys obsequià el president Francesc Macià amb una escultura de plastilina. Els professors de la casa d'assistència van valorar les capacitats artístiques del nen, i en l'adolescència els responsables de l'Hospici van posar en valor les seves habilitats i van fer per maneres que pogués rebre una formació reglada, primer a Olot i més tard a l'acadèmia de Belles Arts, a Barcelona. Va assimilar un llegat que l'acompanyarà en tot el seu obrar. Els seus fonaments artístics parteixen del model, de la seva anàlisi per transcriure de manera personal la realitat observada amb la màxima fiabilitat, segons uns cànons preestablerts.

Lluità fins a l'extenuació per alliberar-se del lligam que comportava observar el model per fer-ne una transcripció mimètica i objectiva; perseguia donar una resposta personal totalment subjectiva, i hi persistia.

L'encàrrec específic d'un determinat model o referència el portà sistemàticament a trencar, tallar, esquinçar el model de referència. Probablement perquè va néixer en un moment de molta trencadissa artística. Entrelligà el buit i el ple, l'ombra i la claror, per abstrure de la realitat el seu propi imaginari, que li permeté tornar a llegir o a resseguir dins l'arbitrarietat la referència al model.

>> Àngels de ferro forjat, 1956-1957. Capella de la Immaculada del Seminari de Girona. Col·laboració amb l'arquitecte J. Masramon.

En el seu darrer treball d'anàlisi autobiogràfica, *Fita abstracte* (2016-2020), va recollir la seva obra autoseleccionada amb la intenció que se'l recordés com un artista «abstracte». En la presentació del llibre, que va poder veure editat dos dies abans de deixar-nos, en l'apartat «Consideracions i digressions d'un artista entorn de l'art abstracte», ens diu: «L'art abstracte és el punt culminant d'una evolució que s'inicia ja en l'impressionisme i que s'estén principalment durant el segle xx. Es marca com a fita transgredir el llenguatge figuratiu per anar sumant, amb els "ismes" nous, el trencament de l'objectivitat».

Francesc Fontbona, com a membre de la Reial Acadèmia Catalana de

Belles Arts de Sant Jordi i de l'Institut d'Estudis Catalans i alhora amic personal de Domènec Fita, en el preàmbul del llibre *Fita abstracte* planteja que «Fita no té límits. Per a ell tot és susceptible d'esdevenir artístic... per això és bo que surti aquest llibre que recull l'amplia part de la seva obra que no cap en una classificació figural».

Fita, al final de la presentació del llibre, manifesta (8/07/2016): «Però nosaltres, el grup Flamma i els seus contemporanis i nous, pertanyem a una nova època de canvi, i hem begut o respirat d'ella i ens hem abocat a un món nou, trencador, incert, ric i gens monòton. Entre altres coses, algunes magnífiques i altres no tant, hem fet art abstracte. I sembla que ha vingut per quedar-se».

>> Crist jacent, a la Casa de Cultura de Girona, el 2017. Alabastre, 190 cm de llargada.

Aquesta manera de fer és contrària a les directrius que va rebre com a ideari en el seu període formatiu, que es pot sintetitzar amb el manifest que el prestigiós etnòleg Claude Lévi-Strauss va fer en una entrevista a l'entorn de l'art contemporani del segle xx. Va declarar: «Després de l'art abstracte es produeix una espècie de total desinterès que anunciarà una era apictòrica». Aquest comentari posà en crisi el futur de la pintura i de l'art contemporani. Fita, al llarg de tota la seva vida, treballà i defensà amb coratge i tenacitat aquesta actitud reaccionària de trencament amb l'academicisme que ell va viure com a alumne.

Artista sense límits

Fita no va tenir límits ni barreres, fos sin de tècniques, materials o bé de llenguatge. I els «ismes», tal com ell els anomenava, que són els diferents corrents o estils creats a partir d'una manera de fer i catalogats entre el segle passat i el present, els té únicament

com a referents d'altri; són només punts de mira que li serveixen per oferir noves respostes, siguin fruit del seu propi imaginari, d'un encàrrec o bé d'una simple topada amb l'atzar.

El seu trajecte artístic del model a l'abstracció no deixa de ser una evolució lògica de l'expressió artística del segle xx, després de la ruptura amb la tradició. Fita és en el marc de respostes pròpies d'una llei interna en l'evolució pròpia de la pintura i de l'art. És la continuïtat dels esforços d'artistes com Miquel Àngel, Rembrandt, Goya, Velázquez, Picasso, Miró, els quals són els que més anomenava com a mestres de referència en el seu saber fer.

Com a escultor, des de la creació de *Mediterranea* (1950), *Crist jacent* (catedral de Girona, 1958), *Sant Benet* (Montserrat, 1962), *Mòmies* (1986-1987) i *Abat Oliba* (Vic, 2002) fins als rostres i autoretrats de la sèrie «Cobit» (de l'estiu del 2020; una obra encara no exposada), podem dir que ha mostrat un trajecte sistemàtic d'evolució ex-

perimental constant, com si es tractés d'un treball de recerca amb destrucció inclosa del model cap a l'abstracció i sempre amb el rerefons de l'acadèmia, que no ha pogut ni volgut deixar de banda.

Com molt bé apunta l'acadèmic Francesc Fontbona, no té límits. En l'obra *Estel punt cat 300* (2014), amb l'ús de noves tecnologies, fa una nova obra recull de tot el que té a favor seu; obra efímera, probablement apictòrica, com diria l'etnòleg Claude Lévi-Strauss, però que el referma plenament com a artista integrat en el procés creatiu en evolució creixent i que viu el món de les arts plàstiques des del segle passat.

De tot el seu llegat artístic, que és gran, gros i valuós, queda fer-ne una bona compilació. Aquesta feina ja l'està duent a terme la Fundació Fita, per tal que les noves generacions d'estudiosos facin una tria per poder separar el gra de la palla, perquè la producció és abundant i variada.